

pm

OMVÄRLDSBEVAKNING 2008

Innehåll:

OMVÄRLDSBEVAKNING 2008	1
1. INLEDNING	2
2. INRIKTNING AV REGERINGENS SKOLPOLITIK – BUDGETPROPOSITIONEN 2008	2
3. NY LAGSTIFTNING OCH ANDRA REFORMER	3
3.1 NY SKOLLAG	3
3.2 NY MYNDIGHETSSTRUKTUR INOM SKOLOMRÅDET	4
3.3 UTBILDNING FÖR LÄRARE OCH SKOLLEDARE	5
3.4 FÖRSTÄRKT UPPFÖLJNING OCH UTVÄRDERING	7
3.5 ELEVHÄLSA	9
3.6 ORDNING, TRYGGHET OCH STUDIERO I SKOLAN	10
3.7 UTBILDNING/ARBETSLIV	10
3.8 LIKA VILLKOR FÖR OFFENTLIGA OCH FRISTÅENDE SKOLOR	12
4. INTERNATIONALISERING	13
5. FORSKNING	15
6. ÖVRIGT	15
KÄLLOR:	16

I. INLEDNING

Uppdrag och syfte

Kvalitetsavdelningen har i den nya förvaltningen uppdrag att samordna arbetet med omvärldsbevakning. I uppdraget ingår att ta fram och sammanställa information från omvärldsbevakningen som underlag för förvaltningens arbete med budgetunderlaget (det så kallade treårsprogrammet) på våren och inför arbetet med verksamhetsplanen på hösten.

Denna pm är sammanställd med syftet att vara underlag för utbildningsnämndens underlag till budget för 2009 med inriktning 2010 och 2011. Kvalitetsavdelningen kommer under 2008 att vidareutveckla formerna för bevakning och kommunikation av omvärldsinformation, trender och utveckling inom områden som kan påverka den pedagogiska verksamheten och vara underlag för analys och strategiskt utvecklingsarbete.

Innehåll

Omvärldsbevakningen har denna gång främst fokuserat på regeringens reformförslag under 2007 och 2008 på skolområdet. Ett omfattande reformarbete pågår som kommer att påverka innehåll och inriktning av förvaltningens arbete. Under det gångna året har nya lagar tillkommit, propositioner och lagförslag har framlagts och utredningar tillsatts inom skolområdet. Inledningsvis redovisas i denna pm inriktningen av regeringens skolpolitik med en kort sammanfattning av budgetpropositionen 2008. Därefter redovisas reformer som regeringen har genomfört eller kommer att genomföra. Avslutningsvis sammanfattas vad som händer inom EU på utbildningsområdet, inriktning av regeringens forskningspolitik samt övriga synpunkter på omvärldsinfluenser.

2. INRIKTNING AV REGERINGENS SKOLPOLITIK – BUDGETPROPOSITIONEN 2008

Skolans kunskapsuppdrag i fokus

I budgetpropositionen betonas särskilt skolans kunskapsuppdrag. Regeringen framhåller att kunskap lyfter Sverige och att varje barn har rätt att få de verktyg som krävs för att utforska sin omvärld och möta omvärldens krav. Elevernas resultat måste bli bättre och fler elever ska klara skolans mål. Ett individanpassat stöd ska sättas in så tidigt som möjligt för att stödja elevernas utveckling mot målen. Särskilda satsningar på att utveckla basfärdigheterna i läsning, skrivning och räkning med inriktning på de lägre skolåren ska göras.

Förstärkt uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsutveckling

Elevernas kunskapsutveckling ska följas upp kontinuerligt och det ska finnas tydliga mål och kunskapskrav för eleverna särskilt i de lägre skolåren. Regeringen framför att skolan måste ha fungerande rutiner för detta och en del i detta är införande av mål och nationella prov i skolår 3. Betygen är en av flera instrument för att följa upp elevernas lärande och regeringen vill införa betyg från skolår 6.

Lärare och skolledare är skolans viktigaste resurser

Satsningar ska göras för att stärka lärares kompetens och göra läraryrket attraktivare. Tillgången till lärare med rätt behörighet ska stärkas och en satsning ska göras på det pedagogiska ledarskapet i skolan.

Trygghet och ordning i skolmiljön

Vikten av trygghet och ordning i skolmiljön för att eleverna ska nå goda studieresultat lyfts fram. Arbetet med skolans värdegrund måste utvecklas och stärkas. Insatser för att bekämpa mobbning och annan kränkande behandling av elever och personal ska stärkas.

Lika villkor för offentliga och fristående skolor

Likvärdiga och rättvisa villkor ska gälla för alla förskolor, fritidshem, förskoleklasser och skolor, oavsett huvudman. Rätten att välja skola är en demokratisk självklarhet och kommuner måste ge fristående verksamheter samma förutsättningar som den egna verksamheten.

Entreprenörskap i skolan

Utbildningsväsendet behöver i större utsträckning än i dag stimulera unga människor att utveckla sin kreativitet, sin förmåga att ta initiativ och förmåga att se möjligheter för att själva eller tillsammans med andra driva och utveckla idéer. En sammanhållande strategi ska tas fram som länkar samman alla nivåer i utbildningssystemet och som öppnar för och inbjuder andra aktörer att delta i arbetet.

3. NY LAGSTIFTNING OCH ANDRA REFORMER

3.1 Ny skollag

Pågående arbete med en ny skollag

Arbetet med en ny skollag pågår inom regeringskansliet i en särskild arbetsgrupp – Skollagsberedningen. I skollagen ska fokus inriktas på kunskapsuppdraget, lärarnas professionella frihet och föräldrarnas valfrihet. Offentliga och fristående huvudmän ska få så likvärdiga villkor som möjligt. Förändringar och

kompletteringar i skollagsstiftningen har även skett i samband med regeringens reformer inom skolområdet och kommer att ske inom ramen för andra tillsatta nu pågående utredningar, bland annat gymnasieutredningen, som framgår i denna redovisning. Den nya skollagen kommer att utgöra en ny struktur för kompletteringar och förändringar som blir resultatet av de pågående reformerna av skolan.

En reformerad gymnasieskola

En särskild utredning sattes våren 2007 för att lämna förslag till en framtida struktur för gymnasieskolans studievägar. Arbetet ska bedrivas utifrån principen att gymnasieskolan ska vara en frivillig utbildning av hög kvalitet, som bygger vidare på grundskolans kunskaper och ger elever möjlighet att väja utbildning efter fallenhet och intresse. Tre olika huvudinriktningar ska finnas som var och en leder till gymnasieexamen. I uppdraget ingår att se över gymnasieskolans nationella program och inriktningar och lämna förslag på vilka program och inriktningar som bör finnas. Av förslaget ska det framgå vilka program som är studieförberedande och vilka som är yrkesförberedande. Utredaren ska föreslå behörighetskrav för studie- och yrkesförberedande program samt lärlingsutbildning, dels examenskrav för de tre huvudinriktningarna. Frågan om flexibel skolstart bereds också inom gymnasieberedningen. Förslaget ska redovisas senast den 31 mars 2008.

En ändring i skollagen gäller från den 1 januari 2008 som ger eleverna utsträckt möjligheter att tas emot till en utbildning i annan kommun, även om utbildningen finns i hemkommunen. Regeringen avser att ytterligare öka möjligheterna till frisök för eleverna. Frågan utreds inom ramen för gymnasieutredningen.

3.2 Ny myndighetsstruktur inom skolområdet

Tre nya skolmyndigheter

En utredning har haft till uppdrag att föreslå en ny statlig struktur för myndigheter inom skolområdet. Myndigheter som har berörts av uppdraget är Skolverket, Myndigheten för skolutveckling, Specialpedagogiska institutet, Specialskolemyndigheten, Nationellt centrum för flexibelt lärande, Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning, Sameskolstyrelsen och Skolväsendets överklagandenämnd. Utredningen överlämnade sitt betänkande till regeringen i november 2007 med förslag att skolfrågorna samlas i tre nya myndigheter med tydliga och avgränsade uppgifter.

Förslaget till ny myndighetsstruktur innebär att *Skolinspektionen* blir en självständig myndighet för nationell inspektion. Barn- och elevombudet för likabehandling föreslås tillhöra Skolinspektionen. Skolverkets nuvarande utbildningsinspektion och övrig tillsynsverksamhet överförs till Skolinspektionen.

Myndigheten ska även svara för tillståndsprövning, d.v.s. godkännande respektive rätt till bidrag för fristående skolor samt återkallande av sådant godkännande och sådan rätt till bidrag. Den nya myndigheten ska inrättas den 1 oktober 2008.

Skolverkets uppgifter renodlas till att bestå av uppföljning och utvärdering av det offentliga skolväsendet samt ansvara för styrdokument, nationella prov, tillstånd för fristående skolor och statsbidragsadministration.

Specialpedagogiska skolmyndigheten bildas för frågor som rör barn, ungdomar och vuxna med funktionshinder i skolan. De regionala organisationerna samt all verksamhet vid Specialpedagogiska institutet och Specialskolemyndigheten läggs ihop i den nya myndigheten. Den nya myndigheten kommer att inrättas den 1 juli 2008. Myndigheten för skolutveckling och Nationellt centrum för flexibelt lärande läggs ner.

Regeringen har i proposition som en konsekvens av en ändrad ansvarsfördelning mellan myndigheterna föreslagit ändringar i skollagen, lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling samt sekretesslagen. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 oktober 2008.

3.3 Utbildning för lärare och skolledare

En ny lärarutbildning

En utredning tillsattes i juni 2007 för att lämna förslag till en ny lärarutbildning utifrån förskolans, fritidshemmets och skolans mål och behov av lärarkompetens. Förslaget ska innefatta lärarutbildningens mål, innehåll, struktur, omfattning, dimensionering och styrning.

Utredaren ska överväga om det inom ramen för lärarutbildningen bör införas egna examina för olika inriktningar. Utgångspunkten för utredaren ska vara att ämnesdjupet ska en större tyngd än enligt nuvarande ordning. Inriktningen bör vidare vara att lärare i årskurs 1-3 i grundskolan ska en betydligt bredare ämnesmässig kompetens än i dag.

Utredaren ska vidare föreslå hur forskningsanknytningen av lärarutbildningen, dess koppling såväl till utbildningsvetenskap som till ämnesteorier och ämnesdidaktik, kan förbättras och hur antalet forskarutbildade lärare kan öka samt hur resultatet av den praxisnära forskningen ska komma skolan till del.

Utredaren ska redovisa sitt uppdrag den 15 september 2008.

Behörighet och auktorisation

En utredning tillsattes i mars 2006 av regeringen med uppdrag att analysera och bedöma om det finns behov av att införa ett system med auktorisation av lärare i syfte att främja förskolans, förskoleklassens, fritidshemmets, skolans och vuxenutbildningens utveckling. Enligt tilläggsdirektiv i juli 2007 har utredaren uppdrag förändrats och utvidgats. Utredaren skall enligt tilläggsdirektiven lämna ett förslag till utformning av ett statligt auktorisationssystem. Utredaren ska även lämna förslag till behörighetsregler för lärare och vilka krav som i övrigt ska gälla vid anställning av lärare. Uppdraget ska enligt tilläggsdirektiven slutredovisas senast den 1 juni 2008.

Tydligare ledarskap i skolan - En ny rektorsutbildning

En arbetsgrupp inom utbildningsdepartementet har arbetat fram förslag till en ny statlig befattningsutbildning för rektorer. Den framtida utbildningen föreslås bestå av tre delar; skoljuridik och myndighetsutövning, rektors och förskolechefens ansvar och uppgifter i en mål- och resultatstyrd verksamhet samt skolledarskap. Utbildningen bör även fortsättningsvis vara statlig och ett styrmedel för staten enligt arbetsgruppen. Utbildningen föreslås även fortsättningsvis rikta sig till rektorer, förskolechefer och övriga skolledare i det offentliga skolväsendet, samt till rektorer och biträdande rektorer i fristående skolor och chefer för enskilt drivna förskolor och fritidshem. Utbildningen bör även i fortsättningen bedrivas som uppdragsutbildning, upphandlad av statlig skolmyndighet, vid ett antal lärosäten och vara obligatorisk för nyanställda rektorer genom att skyldigheten att genomgå utbildningen regleras i skollagen. För nyanställda förskolechefer och biträdande rektorer bör utbildningen vara på frivillig basis eftersom det i skollagen inte finns krav på att sådana befattningar ska finnas. Utbildningens tre delar ska enligt förslaget omfatta sammantaget 30 högskolepoäng och utgöra grund för magister- eller masterexamen.

Satsningar på kompetensutveckling för lärare - Lärarlyftet

Under tiden fram till 2010 görs en omfattande statlig satsning på fortbildning på lärare inom ramen för det s.k. Lärarlyftet. Satsningen innebär att 30 000 lärare får gå en akademiskt kvalificerad fortbildning. Andra satsningar inom Lärarlyftet är fortbildning för sfi-lärare, vidareutbildning för att ge obehöriga lärare behörighet, forskarutbildning samt utbildning i specialpedagogik för behöriga lärare och specialpedagoger. Inom Stockholms stad har 55 procent av alla grundskolor och nästan alla gymnasieskolor anmält lärare till fortbildning inom Lärarlyftet inför 2008.

3.4 Förstärkt uppföljning och utvärdering

Tydliga mål och kunskapskrav i grundskolan

Regeringen betonar i budgetpropositionen 2008 med hänvisning till utredningsbetänkandet rörande *Tydliga mål och kunskapskrav* att mål- och kunskapskrav ska förtydligas samt att uppföljningen av grundskolan ska förstärkas. Skolverket har fått i uppdrag att ta fram förslag till nya kursplaner, kunskapskrav och betygskriterier för grundskolan och att ta fram ytterligare nationella prov. Skolverket har i början av 2008 presenterat förslag till mål att uppnå i årskurs 3 i ämnena svenska/svenska som andraspråk och matematik. Skolverket har i förslag preciserat vilka kunskaper eleverna minst ska ha i slutet av årskurs tre i respektive ämne. Regeringen har inte tagit ställning till förslaget.

Stärkt kunskapsbedömning i särskolan

Regeringen har i februari 2008 beslutat att ge Myndigheten för skolutveckling ett särskilt uppdrag att stärka kunskapsbedömning i särskolan och särvox. Uppdraget handlar framför allt om att sprida kunskap om metoder för kunskapsbedömning till personal inom särskolan. Särskolan ska i högre utsträckning ta fram rutiner för att systematiskt utvärdera elevernas kunskapsutveckling mot de nationella målen. Sådana uppgifter bör också sammanställas på övergripande nivå anser regeringen.

Modernisering av det nationella uppföljningssystemet

Skolverket har i regleringsbrev 2007 fått i uppdrag att redovisa åtgärder i syfte att inleda en modernisering av det nationella uppföljningssystemet. Det finns stor efterfrågan på snabbare statistik. I rapport till utbildningsdepartementet februari 2008 ger Skolverket förslag på åtgärder med tonvikt på en snabbare publicering av resultat. Skolverket kommer att fortsätta arbetet under 2008 med att modernisera och effektivisera uppgiftsinsamling, statistikframställning och publicering.

Ny utformning av den individuella utvecklingsplanen - Skriftliga omdömen från skolor 1

Utbildningsdepartementet föreslår i särskild departementspromemoria att bestämmelserna om den individuella utvecklingsplanen i skolförordningarna ändras så att en sådan plan inte enbart ska vara framåtsyftande. Den ska även innehålla omdömen om elevens kunskapsutveckling i varje ämne. Dessa omdömen får vara betygsliknande och dagens förbud mot att skriftlig information om elevens skolgång ges karaktären av betyg utgår. Rektor beslutar om den närmare utformningen. Planen får också innehålla annan information om elevens skolgång om rektor beslutar detta.

Förslaget om att den individuella utvecklingsplanen ska innehålla omdömen som får vara betygsliknande gäller för samtliga skolformer för skolpliktiga barn:

grundskolan, den obligatoriska särskolan, specialskolan och sameskolan. Det är en uppgift för rektor och lärare att besluta om informationens form och innehåll för att den ska kunna anpassas till verksamheten och eleverna vid den enskilda skolan. Om rektor så beslutar ska utvecklingsplanen även kunna innehålla omdömen om elevens utveckling i övrigt i relation till målen i läroplanen och kursplanerna. Med utveckling i övrigt avses framförallt elevens sociala utveckling. Om en skola ger skriftliga omdömen om elevens utveckling i övrigt bör vårdnadshavarna få information om mot vilka mål elevens utveckling bedöms och vilken lärare som ansvarar för den skriftliga informationen.

Förordningsändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2008.

Fler steg i ny betygsskala

Inom utbildningsdepartementet har ett förslag tagits fram med en ny betygsskala. Förslaget innebär att en betygsskala införs i såväl grundskolan som gymnasieskolan. Betygsskalan ska vara sexgradig med fem betygssteg, A-E, för godkända resultat och ett betygssteg, F, för icke godkänt resultat. Därutöver ska streck ges om underlag för bedömning helt saknas. Betygsskalan ska vara målrelaterad och nationella betygskriterier ska finnas för det högsta, mellersta och lägsta betygssteget för godkända resultat, d.v.s. för betygsstegen A, C och E.

Betygsvärdet ska fastställas enligt en skala där betyget E ges värdet 10 och värdet för varje betygssteg därefter ökar med 2,5. Högsta betygsvärdet blir då 20. För icke godkänt resultat, betyget F, ges även i fortsättningen betygsvärdet 0. Förslaget omfattar samtliga skolformer i barn- och ungdomsskolan samt vuxenutbildningen. För grundsärskolan, gymnasiesärskolan och särvux ska dock enbart fem godkända betygssteg tillämpas, när betyg sätts.

Vad gäller betyg från årskurs 6 innehåller förslaget inte några författningsförslag.

Förslaget ska remissbehandlas under våren 2008 och därefter återkommer regeringen med en proposition till riksdagen.

Tydlig och öppen – förslag till stärkt skolinspektion

Utbildningsinspektionsutredningen har hösten 2007 lämnat sitt betänkande med förslag till en stärkt skolinspektion med ett tydligt kunskapsuppdrag. Utredningen föreslår att målet för den statliga utbildningsinspektionen ska vara att bidra till att utbildningens resultat, likvärdighet och kvalitet stärks. Inspektionen ska tydligare inriktas på det som har betydelse för att varje elev når kunskapskraven i varje ämne och i mindre grad på lägefterlevnad och kvalitetsgranskning i förhållande till läroplaner och kursplaner. Inspektionsverksamheten ska kännetecknas av goda granskningsprinciper och bedömningar ska grundas på säkerställda underlag och

välkända bedömningskriterier. Inspektionen ska i möjligaste mån anpassas efter lokala villkor och förutsättningar där en av skolan genomförd självvärdering föreslås vara utgångspunkten.

Inspektionsrapporterna ska innehålla bedömningar av hur väl skolan lyckas med sitt kunskapsuppdrag. Rapporterna ska vara jämförbara och inspektionens bedömningar av kvaliteten bör ske i fyra kvalitetssteg. Minst två av dessa steg bör definieras med bedömningskriterier. Dessa bör tas fram i samarbete med professionen. Vidare föreslår utredningen att utbildningsinspektionen ska kunna granska rättningen av nationella prov.

Det nya uppdraget kommer att träda i kraft i samband med att den nya statliga myndigheten Skolinspektionen inrättas den 1 oktober 2008.

3.5 Elevhälsa

Inrättande av en Specialskolemyndighet

En ny myndighet Specialpedagogiska skolmyndigheten ska bildas för frågor som rör barn, ungdomar och vuxna med funktionshinder i skolan. De regionala organisationerna samt all verksamhet vid Specialpedagogiska institutet och Specialskolemyndigheten läggs ihop i den nya myndigheten. Den nya myndigheten kommer att inrättas den 1 juli 2008 (se även ovan under Ny myndighetsstruktur för skolan).

Ökad likvärdighet för elever med funktionshinder - Två nya statliga specialskolor med utvidgad målgrupp

Regeringen tillsatte i december 2007 en särskild utredare med uppgift att se över de statliga specialskolorna. I uppdraget har vidare ingått att bland annat kartlägga och analysera hur stort behovet av utbildningsplatser kan förväntas bli, hur skolorna ska organiseras och på vilket sätt elevernas hemkommuner kan involveras i elevernas skolgång i en statlig specialskola. Ett delbetänkande lades fram i maj 2007 med förslag att återetablera Ekeskolan och Hällsboskolan som statliga specialskolor. Regeringen har i lagrådsremiss i februari 2008 föreslagit att specialskolornas målgrupp ska utvidgas till att omfatta, utöver de grupper som hittills har omfattats, även elever med synskada och ytterligare funktionshinder respektive grav språkstörning. Elever som tillhör målgruppen ska tas emot i specialskolan om de på grund av sitt funktionshinder eller av andra särskilda skäl inte kan gå i grundskolan eller särskolan. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2008.

Utredningen överlämnade i december 2007 sitt slutbetänkande med förslag till ett ökat och förtydligat statligt ansvar för elever med funktionshinder. Detta föreslås

uppnås bland annat genom höjda statliga bidrag, en nationell samordning och regionala resurscenter.

3.6 Ordning, trygghet och studiero i skolan

Ändringar i skollagen för förbättrad ordning, trygghet och studiero

I budgetpropositionen framhåller regeringen vikten av en lugn och trygg studiemiljö för att kunna nå framgång i studierna. Ett nytt avsnitt i 1 kap i skollagen har nu införts från den 1 augusti 2007 som syftar till förbättrad ordning, trygghet och studiero i skolan. Rektorer och lärare ska ges rätt att från en elev omhändertaga föremål som används på ett störande sätt i skolverksamheten eller som kan utgöra en fara för säkerheten i denna. Vidare ska det införas en möjlighet att mot vårdnadshavarnas önskemål förflytta elever till en annan skola om det är nödvändigt med hänsyn till övriga elevers trygghet och studiero.

Bestämmelsen om att omhändertaga föremål som tillhör elever gäller i grundskolan, gymnasieskolan, särskolan och specialskolan samt motsvarande utbildningar i fristående skolor.

De nya reglerna om att förflytta en elev till en annan skola gäller inom grundskolan. En kommuns beslut att förflytta en elev ska kunna överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd. Besluten ska gälla omedelbart såvida inte nämnden genom inhibition beslutar annat i samband med ett överklagande dit. (Jmfr utbildningsförvaltningens policy för ökad trygghet och studiero)

3.7 Utbildning/arbetsliv

Försöksverksamhet med gymnasial lärlingsutbildning

Regeringen har med stöd av en ändring i skollagen beslutat om en förordning om försöksverksamhet med gymnasial lärlingsutbildning. Lagändringen och förordningen träder i kraft den 15 januari 2008. Lärlingsutbildningen gör det möjligt för ungdomar att förena en anställning som syftar till yrkesutbildning med studier av vissa ämnen i gymnasieskolan. Utbildningen kan också i viss omfattning genomföras på en arbetsplats utan att något anställningsförhållande finns.

Varje kommun och landsting som erbjuder utbildning på nationellt eller specialutformat program som innehåller yrkesämnena kan delta i försöksverksamheten. Detsamma gäller fristående skolor. Utbildningen syftar till att ge eleverna en grundläggande yrkesutbildning, ökad arbetslivserfarenhet och en möjlighet att under en handledares ledning, på en arbetsplats, få fördjupade kunskaper inom yrkesområdet. Minst halva utbildningen ska vara arbetsplatsförlagd. Det finns möjlighet att reducera antalet kärnämnen till förmån för karaktärsämnena. Ämnena

svenska eller svenska som andraspråk, engelska, matematik, religionskunskap, idrott och hälsa, samhällskunskap samt historia ska dock ingå med totalt minst 500 gymnasiepoäng. Kvaliteten i utbildningen säkerställs genom bl.a. krav på lokalt inrättade lärlingsråd med företrädare för skola, elever och berörda intressenter från arbetslivet. Skolans och arbetsplatsens ansvar regleras i lokalt slutna avtal. Till varje huvudman för skolor som deltar i försöksverksamheten lämnas statsbidrag.

Samtidigt upphävs förordningen om försöksverksamhet med lärande i arbetslivet inom gymnasieskolan. Den upphävda förordningen gäller dock fortfarande för utbildning som påbörjats före den 15 januari 2008.

Sfi-lyftet – högre krav på elever och utbildning

Skolminister Jan Björklund och integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni har i februari 2008 aviserat att regeringen kommer att genomföra en rad satsningar för att stärka sfi-utbildningen och sfi-lärarna. Regeringen kommer införa en maxtid för studierna på tre år och nationella slutprov för samtliga tre studievägar i sfi-programmet som ska börja användas från årsskiftet. Proven ska utgöra grund för kursexamen och öka likvärdigheten över landet vad gäller resultat och bedömning. Skolverket kommer att få i uppdrag att konkretisera de övergripande målen och målen för de tre kurserna. Statskontoret kommer att få i uppdrag att utvärdera sfi, med fokus på deltagarnas resultat, lärarnas kompetens och kommunernas organisation av utbildningen. Vidare ska satsningar göras på att lyfta lärarnas kompetens. En stärkt nationell inspektion som med ökade resurser och sanktionsmöjligheter kommer också att inspektera sfi. Regeringen har tidigare aviserat en prestationsbaserad bonus inom sfi. Bonusen kommer att ges till elever som klarar sina studier med godkända betyg inom en viss tid.

Kombinera studier i svenska inom sfi med andra aktiviteter

Riksdagen har fattat beslut om en ändring i skollagen, som gäller från den 1 januari 2008, som innebär att kommunen i samarbete med Arbetsförmedlingen ska verka för att den studerande ges möjligheter att öva det svenska språket i arbetslivet och att sfi kan kombineras med andra aktiviteter som

- arbetslivsorientering
- validering
- praktik eller
- annan utbildning.

Kommunen ska också verka för att sfi kan bedrivas samtidigt som eleven får ersättning från sjukförsäkringen och att sfi kan kombineras med aktiviteter som erbjuds inom hälso- och sjukvården.

(SFS 2007:404)

Reformering av bidrag vid korttidsstudier

Ett system för finansiering av studier för vuxna måste vara enkelt och hållbart och uppfattas som rättvist. Utgångspunkten bör vara ett samordnat och sammanhållet studiestödssystem. Mot denna bakgrund har regeringen beslutat att upphäva förordningen om bidrag vid korttidsstudier. Bidrag för kortare studier kommer dock även fortsättningsvis att lämnas när det gäller studier i mindre omfattning om funktionshinder eller särskilt anpassad utbildning för personer med funktionshinder samt studier inom vuxenutbildning för utvecklingsstörda (särvux) m.m. De författningsändringar som föranleds av reformen samt de nya statsbidragsförordningarna träder i kraft den 1 januari 2008.

Nya regler om tillträde till högskoleutbildning

I högskoleförordningen ändras reglerna om tillträde till högskoleutbildning. Bestämmelsen om grundläggande behörighet på grund av ålder, arbetslivserfarenhet och kunskaper i svenska och engelska, den s.k. 25:4-regeln, tas bort. Urvalsreglerna ändras på så sätt att universitet och högskolor ges möjlighet att bestämma vilka urvalsgrunder som ska gälla för högst en tredjedel av platserna på en utbildning som påbörjas på grundnivå och som vänder sig till nybörjare. Detta har tidigare gällt högst en femtedel av platserna. Vidare tas urvalsgruppen för sökande med resultat från högskoleprovet i kombination med arbetslivserfarenhet bort. Ändringarna i högskoleförordningen trädde i kraft den 1 januari 2008 och ska tillämpas första gången vid antagning till utbildning som börjar efter den 30 juni 2008 .

Yrkeshögskola

En utredning pågår med uppdrag att bl.a. göra en analys av och lämna förslag till hur eftergymnasiala yrkesutbildningar utanför högskolan ska sammanföras under ett gemensamt ramverk benämnt Yrkeshögskolan. Regeringen har lämnat tilläggsdirektiv till utredningen att utöver det ursprungliga uppdraget också föreslå hur Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning ska förhålla sig till det nya ramverket benämnt Yrkeshögskolan.

3.8 Lika villkor för offentliga och fristående skolor

Utredning om lika villkor för offentliga och fristående skolor

En utredning tillsatt av regeringen har arbetat med uppdrag att föreslå hur man på några områden ska ändra i lagstiftningen så att offentliga och fristående skolor ska kunna bedriva verksamhet på lika villkor. I uppdraget har ingått att lämna förslag till författningsreglering av hur storleken på kommunernas bidrag till enskilda förskolor, fritidshem och förskoleklasser samt fristående skolor ska beräknas på ett

öppet och förutsägbart sätt så att det blir möjligt att efter överklagande pröva nivån på kommunens bidrag till verksamheten.

Uppdraget avseende kommunernas bidrag till enskild och fristående verksamhet har redovisats i januari 2008. Utredningen föreslår att en möjlighet till förvaltningsbesvär införs avseende kommunens beslut om bidrag. Bidrag till enskilda förskolor, fritidshem och förskoleklasser samt till fristående skolor ska beräknas enligt samma grunder som kommunen tillämpar vid fördelningen av resurser till motsvarande kommunala verksamhet. Det betyder att bidraget ska grunda sig på kommunens budget och bestämmas per kalenderår. Som tillägg ska bidrag också ges på individuell basis åt barn och elever som har ett omfattande behov av särskilt stöd samt åt elever som ska erbjudas modersmålsundervisning.

Uppdraget avseende kommunernas bidrag till enskild och fristående verksamhet har redovisats i januari 2008. Utredningen föreslår att en möjlighet till förvaltningsbesvär införs avseende kommunens beslut om bidrag. Bidrag till enskilda förskolor, fritidshem och förskoleklasser samt till fristående skolor ska beräknas enligt samma grunder som kommunen tillämpar vid fördelningen av resurser till motsvarande kommunala verksamhet. Det betyder att bidraget ska grunda sig på kommunens budget och bestämmas per kalenderår. Som tillägg ska bidrag också ges på individuell basis åt barn och elever som har ett omfattande behov av särskilt stöd samt åt elever som ska erbjudas modersmålsundervisning.

I uppdraget har även ingått att överväga om det bör vara möjligt för en juridisk person som helt eller delvis ägs av en kommun att vara huvudman för en fristående skola. Utredaren ska även pröva hur den nuvarande bestämmelsen om krav på minst 20 elever för godkännande av vissa fristående skolor kan avskaffas samt lämna förslag till hur ansöknings- och tillståndsförfarandet kan bli mer transparent och rättssäkert. Möjligheterna till och behovet av att det i lagstiftningen införs en rätt för fristående skolor som motsvarar gymnasieskolan att lägga ut viss undervisning på entreprenad.

4. INTERNATIONALISERING

Internationalisering är en del av skolans öppenhet gentemot omvärlden. Internationella perspektiv ska vara en integrerad del av skolornas övriga utvecklingsarbete och satsningarna på utbyten och samarbeten med anknytning till EU och världen fortsätter på såväl skolnivå som på förvaltningsnivå.

Vad händer på utbildningsområdet inom EU?

Den så kallade Lissabonstrategin för tillväxt och sysselsättning är grunden för de flesta politikerområden inom EU. Utbildning är en av de viktigaste faktorerna för att nå målen. Utbildningsdelens arbetsprogram kallas Utbildning 2010 och ett av verktygen för att förverkliga denna är ramprogrammet Livslångt Lärande. Den långsiktiga planen i Lissabonstrategin ska bidra till att anpassa EU:s politik-områden till de gemensamma målen som man kom överens om 2001. En viktig del i samarbetet är informations- och erfarenhetsutbytet så att exempel på best practice kan spridas mellan medlemsländerna. Europakommissionen presenterade i början av februari en enhetlig ram för indikatorer och referensvärden för att mäta de framsteg som gjorts avseende Lissabonmålen för utbildning.

Inom ramen för den så kallade Köpenhamnsprocessen samarbetar EU-länderna kring flera konkreta instrument som syftar till att underlätta mobiliteten i Europa. Samarbetet har bland annat resulterat i överenskommelser om kvalitet, vägledning, validering, inrättande av ett europeiskt ramverk för kvalifikationer, EQF samt utvecklandet av ett europeiskt meritöverföringssystem för yrkesutbildning, ECVET. EQF betyder European Qualifications Framework for lifelong learning och ambitionen är att alla utbildningar i medlemsländerna ska sorteras in i olika nivåer för att skapa gemensamma referenspunkter för jämförelser. Senast 2010 ska medlemsländerna ha kopplat sina nationella kvalifikationssystem till den europeiska referensramen och senast 2012 ska nationella kvalifikationsbevis, examensbevis etc. innehålla en tydlig hänvisning från de nationella nivåerna till motsvarande nivå i den europeiska referensramen.

Europeisk undersökning av språkkunskaper

Den första undersökningen planeras äga rum under 2009. Undersökningar kommer att testa elevernas kunskap i första- och andraspråk och mäta tre förmågor läsa, skriva och lyssna. Kommissionen kommer att utarbeta verktyg för att mäta den fjärde förmågan; muntlig språkfärdighet. Framför allt kommer EU:s största språk engelska, franska, tyska, spanska och italienska att testas, men även andra språk om medlemsländerna så önskar. Skolverket har i uppdrag att genomföra undersökningen.

Satsningar på flerspråkighet

Språkkunskaper tillmäts mycket stor betydelse och en handlingsplan har tagits fram av kommissionen för främjande av språkinlärning och språklig mångfald. I januari 2007 blev flerspråkighet ett eget politikområde, vilket är ett uttryck för den vikt man fäster vid språkkunskaper.

Andra initiativ på utbildningsområdet

Andra satsningar och ställningstaganden på utbildningsområdet gäller förbättrad kvalitet i lärarutbildningen, främjande av unga människors fulla deltagande i utbildning arbetsliv och samhälle, satsningar på vuxenutbildning för att minska problem med fattigdom och social utslagning av marginaliserade grupper samt en förbättrad e-kompetens för 2000-talet.

5. FORSKNING

I budgetpropositionen framhåller regeringen att staten bör öka sin satsning i forskning och att resurserna till forskning ska stärkas. Regeringen avser att under hösten 2008 lägga fram en forskningspolitisk strategi med förslag till olika åtgärder för att öka kvaliteten i svensk forskning samt för hur Sverige ska uppnå målsättningen i Lissabondeklarationen. Målsättningen innebär att **tre procent av varje medlemsstat** ska gå till forskning och utveckling, varav två procent bör komma från den privata sektorn och en procent från den offentliga sektorn. Regeringen vill också stimulera lärare att gå på forskarutbildning. Inom ramen för lärarlyftet ges lärare möjlighet under de närmaste åren genomgå forskarutbildning.

6. ÖVRIGT

Skolan står mer än någonsin i fokus för omvärldens intresse. Det pågår en livlig debatt i samhället om vilka faktorer som gör skolor framgångsrika och hur måluppfyllelsen kan förbättras för eleverna. Antalet fristående skolor fortsätter att öka, vilket ställer ökade krav på den kommunala skolans kvalitet och konkurrenskraft. Föräldrar och elever men också andra aktörer, politiker, intresseorganisationer, näringsliv m.fl. har intresse av och krav på att skolan utvecklas och tillhandahåller en god utbildning.

Den ökade internationaliseringen och globaliseringen ställer också större krav på god och konkurrenskraftig utbildning. Svenskt Näringsliv framhåller att svenskt utbildningssystem är i behov av perspektivskiften i flera avseenden. Ledordet ska vara konkurrenskraft- att förmå utbildningssystemet att i större utsträckning ta fasta på att maximera konkurrenskraften såväl för individer som för samhälle och näringsliv. Inom staden görs en satsning på en skola i världsklass år 2030, då Stockholms skolor ska vara världsledande med kunskap i fokus. Ingen ska lämna skolan utan grundläggande kunskaper och alla barn och ungdomar ska ges möjlighet att växa och utvecklas.

Källor:

www.regeringen.se

www.skolverket.se

<http://www.skolutveckling.se>

www.svensktnaringsliv.se

www.jpskolnet.se

http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/index_en.html